

STATENBRIEF

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Resultaten onderzoek potentieel officieel openbaar zwemwater	TELEFOONNUMMER	+31628276929
		E-MAILADRES	luuk.werff@provincie-utrecht.nl
DATUM	12-03-2024	DOMEIN/OPGAVE	SLO
DOCUMENTNUMMER	UTSP-432403905-12116	TEAM	CER
VAN	Luuk Werff	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Muilekom

BIJLAGEN	<ol style="list-style-type: none">1. Rapport 'Provincie Utrecht – Onderzoek potentieel officieel openbaar zwemwater'2. Rapport 'Zwemwater in de regio Amersfoort'3. Overzicht onderzochte oppervlaktewateren provincie Utrecht
----------	--

Geachte leden van Provinciale Staten,

Essentie / samenvatting:

In 2023 heeft een inventarisatie naar potentieel officieel openbaar zwemwater voor de gehele provincie Utrecht plaatsgevonden. Op basis van twee onderzoeken is de conclusie dat het niet mogelijk is om op korte termijn nieuw officieel zwemwater te realiseren. Wel zijn er drie locaties die kansrijk zijn. Desbetreffende gemeenten zijn op de hoogte gebracht. Met hen gaan we verder in gesprek over het vervolg.

Inleiding:

In ons [omgevingswetprogramma Recreatie & Toerisme 2022 – 2025 \(PR&T\)](#) wordt aandacht besteed aan het groeiende tekort aan openbare zwemwateren als gevolg van bevolkingsgroei. In het kader van het samenwerkingsprogramma Groen Groeit Mee komt ook de vraag naar nieuw zwemwater aan de orde. Daarnaast zijn vanuit Provinciale Staten vragen gesteld over de mogelijkheden om meer zwemlocaties in de provincie te realiseren. In 2023 hebben parallel aan elkaar twee provincie dekkende onderzoeken naar potentiële nieuwe locaties voor openbaar zwemwater¹ plaatsgevonden. Het eerste onderzoek is uitgevoerd in de regio Amersfoort (10 kilometer rondom de Sint Joriskerk). Het tweede onderzoek is een inventarisatieonderzoek naar potentiële openbare zwemlocaties in de provincie Utrecht exclusief de regio Amersfoort en de stad Utrecht. De stad Utrecht

¹ De definitie van potentieel openbaar zwemwater is: 'Samenhangend geheel van vrij aan het aardoppervlak voorkomend water, met de daarin aanwezige stoffen, alsmede de bijbehorende bodem, oevers en, voor zover uitdrukkelijk aangewezen krachtens deze wet, drogere oevergebieden, alsmede flora en fauna.'

heeft het onderwerp zwemwater meegenomen in de nog vast te stellen visie stadswater en heeft de potentiële openbare zwemwateren daarmee in beeld.

Categorieën zwemwater en rol provincie

Formeel gezien bestaan er vanuit de provincie twee categorieën, namelijk aangewezen en niet-aangewezen zwemlocaties. De provincie Utrecht is op grond van de [Europese zwemwaterrichtlijn 2006/7/EG](#), de Omgevingswet en het [Besluit kwaliteit leefomgeving](#) (BKL) bevoegd gezag bij het aanwijzen van potentiële zwemlocaties. Daarnaast is de provincie bevoegd om aangewezen zwemlocaties af te wijzen. Volgens de richtlijn moet een zwemwater worden aangewezen als een aanzienlijke groep mensen (situatie afhankelijk) van het water gebruik maakt om te zwemmen. Indien een locatie vijf jaar achter elkaar niet voldoet aan de kwaliteitseisen kan van het aanwijzen worden afgezien.

In artikel 3.2 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) is bepaald dat elk jaar vóór aanvang van het zwemseizoen de zwemlocaties voor het betreffende seizoen door Gedeputeerde Staten moeten worden aangewezen. De lijst met zwemlocaties komt tot stand na de 4-jaars beoordeling van de waterkwaliteit (classificatie) en de jaarlijkse beoordeling van de veiligheid voor zwemmers. Onderzoek naar de kwaliteitseisen met betrekking tot veiligheid en hygiëne van de aangewezen locaties wordt uitgevoerd door de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD). Verder voorziet de RUD het publiek van algemene en actuele informatie over zwemwaterlocaties.

De provincie heeft als wettelijke taak het publiek te informeren over de officiële zwemlocaties en de zwemwaterkwaliteit daarvan. De provincie kan voor deze aangewezen zwemlocatie een waarschuwing, negatief zwemadvies of zwemverbod instellen als de zwemwaterkwaliteit of veiligheid een gevaar vormt voor de zwemmers. Hierbij geldt dat:

1. De waterbeheerder en de provincie voeren gedurende het zwemseizoen controles uit op veiligheid en waterkwaliteit.
2. Als een zwemwater niet meer veilig is of herhaaldelijk een slechte kwaliteit heeft, dan wordt een negatief zwemadvies afgegeven en het water tijdelijk gesloten.
3. Als een zwemlocatie in vijf opeenvolgende jaren een slechte beoordeling krijgt, dan mag de provincie het water niet meer aanwijzen als zwemlocatie. De provincie geeft een permanent negatief zwemadvies of stelt een zwemverbod in.

Voor locaties die niet door de provincie zijn aangewezen geldt dit niet. De waterbeheerder of eigenaar kan een verbod tot zwemmen instellen en het publiek hierover informeren. Hierbij geldt dat:

1. Mensen mogen ergens zwemmen op eigen risico, tenzij het verboden is door de waterbeheerder. Dit is het geval bij bijvoorbeeld bruggen.
2. Indien door de RUD Utrecht geconstateerd wordt dat er, gezien over meerdere dagen, op een locatie gezwommen wordt door een groot aantal mensen en waar zwemmen niet permanent verboden is zal gekeken worden of deze potentiële locatie in aanmerking komt om aangewezen te worden als officieel zwemwater. Dit wordt gedaan aan de hand van het protocol aanwijzen en afvoeren zwemlocaties en in overleg met de waterkwaliteitsbeheerder en de beheerder/eigenaar van de locatie.

In de provincie Utrecht zijn een aantal locaties die niet zijn aangewezen vanwege hygiëne en/of veiligheid maar waarbij wel structureel gezwommen wordt door een aanzienlijk aantal mensen. Een voorbeeld hiervan is het Merwedekanaal bij de Muntsluis in Utrecht. Vanuit verschillende gemeenten is de wens uitgesproken om over deze locaties toch algemene en actuele informatie te verschaffen. Deze wens is juridisch gezien risicovol en wordt sterk afgeraden. Dit heeft ermee te maken dat bij het verschaffen van informatie door de provincie de suggestie wordt gewekt dat de verschaffer van de informatie ook eigenaar van en/of verantwoordelijke is voor de zwemlocatie. Hetgeen niet het geval hoeft te zijn. Wettelijk gezien bestaat een tussenvorm niet.

De wettelijke taak van de provincie beperkt zich tot het geven informatie over de veiligheid en waterkwaliteit van aangewezen zwemwateren. Als deze informatie ook voor niet aangewezen zwemwateren wordt gegeven wordt onterecht de suggestie gewekt dat de provincie voor deze wateren ook dezelfde verantwoordelijkheid heeft.

Uitgevoerde onderzoeken

Methode en indicatoren van de onderzoeken

Om aan de Europese zwemwaterrichtlijn te voldoen is op basis van onder andere de criteria: waterkwaliteit, veiligheid en oppervlakte van waterlichaam een schifting gemaakt in het aantal onderzochte zwemlocaties.

We hebben zo veel mogelijk oppervlaktewateren (lees: meren, rivieren, plassen en sloten) onderzocht. Uiteindelijk zijn 16 locaties nader onderzocht op haalbaarheid. Tijdens het nadere onderzoek zijn de betrokken overheden geconsulteerd; denk hierbij aan gemeentelijke en/of provinciale beleidsadviseurs recreatie en toerisme, water en riolering, buitengebied, sport, ruimtelijke ordening, etc. Tevens zijn terreinbeheerders, eigenaren en waterschappen betrokken bij het onderzoek. Op basis van alle beschikbare data en de gesprekken met bovenstaande actoren is een lijst ontstaan met daarin de mate van potentie tot realisatie van openbaar zwemwater. Hierin is ook een kostenindicatie voor realisatie meegenomen.

Resultaten onderzoek regio Amersfoort – Uitgevoerd door Royal HaskoningDHV

Voor de regio Amersfoort zijn de volgende locaties onderzocht op haalbaarheid:

- De Bron Vathorst
- 't Hammetje
- De Schammer
- Emiclaer
- Ir. Juliusput
- Overbos (uitbreiding)
- Bovenduist (nieuw te graven)
- De Eem (nieuw te graven)

Uit nader onderzoek blijkt dat voor de locaties De Bron Vathorst en Emiclaer het niet haalbaar is om deze te transformeren tot openbare zwemlocatie omdat een zwemfunctie niet verenigbaar is met de stedelijke waterberging. Beide wateren maken deel uit van groter stedelijk watersysteem en vervullen daarin een belangrijke waterbergende rol. Een goede waterkwaliteit kan niet worden gegarandeerd vanwege belasting vanuit gescheiden riolering. Voor de Ir. Juliusput geldt dat de aanwezige natuurfunctie en -waarden ervoor zorgen dat zwemmen op deze locatie niet mogelijk is. Voor de zwemlocaties 't Hammetje, De Schammer en het Overbos is er een potentie tot het uitbreiden of creëren van een nieuwe openbare zwemplek. Waarbij gesteld wordt dat de uitbreiding van het Overbos (gemeente Nijkerk) de meeste kans heeft.

Resultaten onderzoek provincie Utrecht (exclusief regio Amersfoort en gemeente Utrecht) – uitgevoerd door TAUW BV

Voor dit onderzoek zijn de volgende locaties nader onderzocht:

- Vogelkwartier in Woerden
- Plas Mastwijkerdijk in Montfoort
- Surfplas in Veenendaal
- Rietput in Nieuwegein
- Grebbeplas in Rhenen
- Wilhelmina's Hof in Benschop
- Wiel Achter de Pijp in Leerdam
- Noorderpark Ruigenhoek in Groenekan

Nader onderzoek heeft aangetoond dat de locaties Vogelkwartier, Noorderpark Ruigenhoek en Surfplas veel tot gemiddelde potentie hebben om een officiële zwemlocatie te worden. Waarbij het Vogelkwartier (gemeente Woerden) en Noorderpark Ruigenhoek de meeste kans hebben. Om verschillende redenen komen de overige locaties hier op dit moment niet voor in aanmerking. Denk hierbij aan grootschalige toepassing baggerspecie, slechte waterkwaliteit, geen interesse bij de eigenaren of conflicterende functies van gebruik.

Dilemma's en uitdagingen

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Een belangrijk knelpunt voor de potentie van zwemwater is de ligging van een locatie binnen de NNN-grenzen. Recreatief medegebruik, waaronder ook zwemmen, is niet per definitie onmogelijk in NNN. Maar op het moment dat er vergunningsplichtige aanpassingen nodig zijn om een veilige zwemlocatie te maken, dan conflicteert dit doorgaans met de regels die zijn opgenomen ten behoeve van het NNN.

Eisen rondom waterkwaliteit en veiligheid van het zwemwater

Voor aanwijzing van een officiële zwemwaterlocatie zijn strenge eisen met betrekking tot waterkwaliteit en veiligheid van toepassing. Denk hierbij aan een goede waterkwaliteit, veiligheidsvoorzieningen, toegankelijkheid, beheer en toezicht. Het totaalpakket aan eisen rondom de veiligheid van zwemwater leidt ertoe dat veel zwemlocaties in de praktijk niet gerealiseerd kunnen worden. Dit komt doordat de interventies om oppervlaktewateren wel aan alle veiligheidseisen te laten voldoen, vaak kostbaar en tijdsintensief zijn. Doordat de exploitatie niet rondkomt, kan er vaak ook geen beheerder gevonden worden.

Aanbevelingen voor vervolgacties

Verdere evaluatie van geselecteerde locaties

Uit het onderzoek blijkt dat drie locaties op korte termijn kansrijk zijn, dit zijn uitbreiding van het Overbos (gemeente Nijkerk), Noorderpark Ruigenhoek (gemeente Utrecht/De Bilt) en het Vogelkwartier (gemeente Woerden). De betreffende gemeenten zijn op de hoogte gebracht van de onderzoeken en aan hen is gevraagd om de mogelijkheden verder te onderzoeken. Noorderpark Ruigenhoek is al opgenomen in een traject voor het realiseren van meer zwemwater voor de bewoners van de gemeente Utrecht. In dit traject worden ook de locaties: Munt(kade), Amelisweerd, Veilinghaven en Werkspoorhaven meegenomen. Als provincie Utrecht zijn wij vanuit de beleidsterreinen water en bodem én recreatie, toerisme en sport hierbij betrokken.

Juridische en Milieu-implicaties

In dit onderzoek zijn geen meetgegevens opgenomen, omdat de waterbeheerders de waterkwaliteit alleen bij officiële zwemlocaties monitoren. Voor alle locaties geldt: om zeker te zijn of de bacteriologische waterkwaliteit en blauwalgen op orde zijn, zal er gemonsterd moeten worden. Om een nieuwe locatie aan te wijzen zijn hiervoor 16 bemonsteringen nodig verspreid over twee zwemseizoenen. Tevens zal voor de locaties die niet zijn meegenomen in het onderzoek op basis van ligging in het NNN een nader onderzoek moeten komen op haalbaarheid. Het is een feit dat het proces van het realiseren van zwemwater in NNN-gebieden veel tijd en onderzoek vergt. Indien een gemeente actief op zoek is naar een nieuwe openbare zwemlocatie, zal door de gemeente/initiatiefnemer hiervoor tijd en budget moeten worden vrijgemaakt.

Zwemwater op de agenda bij zandwinning

Een andere conclusie is dat bij zandwinning, bij de start hiervan, direct moet worden meegenomen of het gebied na de zandwinning wordt aangewezen als openbaar zwemwater. De reden hiervoor is gelegen in de eisen bij zwemwaterkwaliteit en veiligheid, bijvoorbeeld het talud van de oevers. Door dit al direct mee te nemen bij de zandwinning is het aanwijzen later relatief eenvoudig. Een voorbeeld daarvan is de officiële recreatieplas Cattenbroek in Woerden, waarbij aan een zandwinningsplas nadrukkelijk de recreatiefunctie is gekoppeld.

Vervolprocedure / voortgang:

Als provincie Utrecht gaan wij verkennen of er mogelijkheden zijn om toch informatie te verstrekken over niet aangewezen zwemlocaties. Wij willen een verkenning starten hoe andere provincies, gemeenten en overige belanghebbenden omgaan met niet aangewezen zwemlocaties, met als doel beter inzicht te krijgen wat er wel of niet mogelijk is.

Daarnaast houden wij nauwlettend de ontwikkelingen rondom het thema openbaar zwemwater in de gaten en blijven wij jaarlijks de zwemlocaties aanwijzen. Als we kansen zien voor de ontwikkeling van nieuw zwemwater op gewenste locaties, dan agenderen we dit in relevante ambtelijke en/of bestuurlijke overleggen. Ook houden wij blijvend aandacht voor zandwinning en de mogelijkheid om daar zwemwater van te maken. We ondersteunen waar nodig met kennis en kunde.

Sommige locaties kunnen vanwege beperkte budgetten bij de beoogde beheerder niet worden gerealiseerd. Op dit moment heeft de provincie ook geen budget beschikbaar voor de uitbreiding van aangewezen zwemlocaties.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen